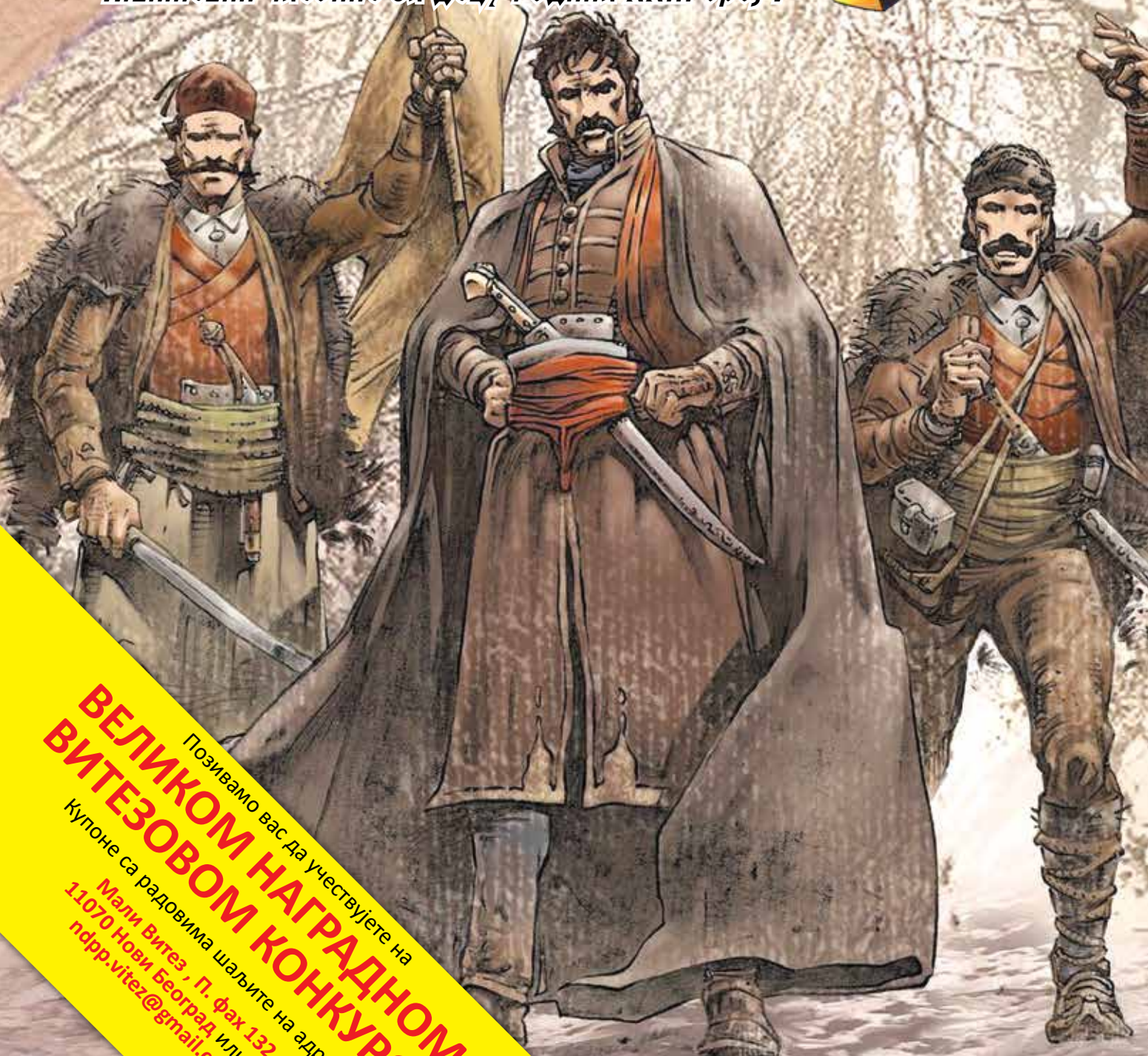

ЗА СВЕ УЗРАСТЕ

ВИТЕЗ

Књижевни часопис за децу година XXIII број 7

Позивамо вас да учествујете на
**ВЕЛИКОМ НАГРАДНОМ
ВИТЕЗОВОМ КОНКУРСУ**
Купоне са радовима шаљите на адресу:
Мали Витез, П. факс 132
11070 Нови Београд или на:
ndpp.vitez@gmail.com

НАЈ! НАЈ!

Историчари кажу да је Египат дар Нила, а река Нил је најдужа река на свету. Дугачка је 6650 километара и протиче кроз једанаест земаља!

Мачу Пикчу је свети град народа Инка, и налази се на територији данашњег Перуа, у Јужној Америци. Овај стари град је на надморској висини од 2400 метара, а да би се дошло до врха потребно је прећи 3000 степеника!

Најстарије дрво на свету налази се у шведској провинцији Далама. Ова Норвешка смрека стара је 9550 година! Висока је 5 метара и упркос крхком изгледу хиљадама година се успешно прилагођава климатским променама.

Званично најстарија животиња на свету је корњача која се зове Џонатан. Претпоставка је да је Џонатан већ 180 лета становник планете Земље. Станује на једном малом острву у Атлантику, надомак Велике Британије.

Најстарији сачувани српски ћирилични рукопис је Мирослављево јевађеље. Настало је осамдесетих година дванаестог века. Писано је на пергаменту, а састоји се од 181 листа у кожном повезу. Настало је по наруџбини захумског кнеза Мирослава, брата великог жупана Стефана Немање.

Часопис ВИТЕЗ је одликован
ЗЛАТНОМ ПОВЕЉОМ
Педагошког друштва Србије

Година XXIII бр. 7, март 2024.
Оснивач и издавач
МАЛИ ВИТЕЗ 2001 д.о.о.
Главни и одговорни уредник
Недељко ПОПАДИЋ

Уредници рубрика
Драгица МИЛОВАНОВИЋ,
Марина ИЊАЦ, Тодор БЕЛКИЋ,
Мила МУТАВЦИЋ, Љубомир ЂОРИЛИЋ,
Аница Гудлин, Раде ЂЕРГОВИЋ, Милица МИЛОШЕВИЋ

Уметнички савет
Матија БЕЃКОВИЋ,
др Мирјана СТАКИЋ,
Радмила Ж. РАЛИЋ,

Жири Витезовог конкурса
Раде ЂЕРГОВИЋ, Љубомир ЂОРИЛИЋ,
Радомир АНДРИЋ, Недељко ПОПАДИЋ,
Слободан СТАНИШИЋ,
Благоје БАКОВИЋ

Редакција
Татјана БОЈИНОВИЋ,
Сања РАДОЈКОВИЋ,
Марко С. МАРКОВИЋ, Јулија М.
ЈОВИЧИЋ, Зоран РАНИТОВИЋ

Дизајн и ликовно уређење
Недељко ПОПАДИЋ

Насловна страна
Горан Горски

Технички уредник
Саша СТЕФАНОВИЋ

Лектура
Јелена РАДОЈЕВИЋ

Графички уредник
Миша ПЕРШИЋ

Секретар редакције
Вишња ПОПАДИЋ

Адреса: ВИТЕЗ П. Фах 132
11070 Нови Београд

Телефони: 011/226-13-57,
011/226-13-40;

064/18-18-635; 064/21-99-825
E-mail: ndpp.vitez@gmail.com

Штампа:

Штампарија „Дунав“ д. о. о.,
Београд

Решењем Министарства културе Републике Србије бр. 413-00-1224/2001-04 часопис Витез је публикација од посебног интереса за образовање и културу.

Цена броја је 250 динара.
Полугодишња претплата
износи 1250 динара.

ЖР: 325-9500700088865-59

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна Библиотека Србије, Београд
ISSN 1452-1296 = Мали Витез
COBISS. SR-ID 104678668

www.casopis-vitez.rs

ЗАБОРАВЉЕНИМ МАЈКАМА

Пишем ових неколико редака,
незнаним мајкама свих мојих предака!
За њих којима нико име није сачув'о.
За муку, сузе, изаткано руво...
За њих што су огњиште браниле,
док су рађале, подизале и храниле.
За оне ратне, узоране њиве.
За безимене снахе и одиве.
Јер Срби памте мушка имена.
Женско, тек неко.
До другог колена.
Њима се свеће за душу не пале,
као да нису ни постојале.
Као да нису, по свету ходиле.
И ко да нису, све нас изродиле.
Желе и врле. У жарким летима.
И трчале.
За јаничарским сепетима.
Па у то име, држим оловку,
за неку незнану Херцеговку,
која је вуну прела и плела,
да повије мога аскурђела...
За сваку Милицу, Јегду и Винку.
За Црногорку, за Шумадинку.
Којој је хумка већ заравњена,
док она спава заборављена.
Као да није по свету ходила.
И к'о да није, све нас изродила.
И зато пишем неколико редака,
незнаним мајкама свих мојих предака!

Марко С. Марковић

КОНАЧНО – МАРТ!

Март је трећи месец у години и има 31 дан.

Име је добио по римском божанству рата Марсу. По легендама, он је био отац Ромула, па тако и заштитник читавог римског народа. Није ни чудо што је по старом римском календару, први месец у години био посвећен овом богу. Са мартом је почињала година и у Британији све до 18. века, а верује се да су и други народи рачунали време у години од марта.

Март се код Срба, као и код неких словенских народа назива још и **БЛАГОВЕШТЕЊСКИ МЕСЕЦ, МАРТА, СУХИ, БРЕЗЕН и ЛЕТНИК.**

БАБА МАРТА по нашој традицији је ћудљива, напрасита и помало луцкаста баба која управља месецом мартом. Зато је и сам март променљив. Лепе и пријатне дане зна сасвим ненадано да замене дани са вејавицом и ниском температуром. А онда, опет, огреје сунце.

Легенда каже да се Баба Марта први пут наљутила када су јој одузели прво место даме у календару и додали испред ње јануар и фебруар. Од тада је увређена старица постала ћудљива и варљиве нарави. Час се у њој буди опасни дух бога Марса, па се тако свети шаљући на земљу студ и хладноћу. Када је прође бес она се благо насмеши па засија сунце.

Март је пролећни месец, месец обнове и младенаца, па се по старом календару његов први дан зове **ПРОЛЕТЊАК**. Дани су све дужи, буди се природа и почињу многи послови на селу. Саде се и сеју многе биљке, окопавају се и орезују винограде и воћњаци, ору се њиве... Стигли су и младунци многих животиња па све „врви“ од живота.

НАРОДНЕ ИЗРЕКЕ О МАРТУ

- Боље да те зима упекне него да те мартовско сунце огреје.
- Мартовска грмљавина, родна година.
- Снежан март убија њиве и винограде.
- Како је у Младенцима, тако је целе године.
- Непостојан као март месец.
- Колико је у марту росе толико је у мају мраза.
- Роде стижу када су Младенци.

ЗНАЧАЈНИ ДАНИ У МАРТУ

- У марту су рођени: научник Ајнштајн, композитор Вивалди, астронаут Јуриј Гагарин...
- У свемир је лансиран Аполо 9, откривен Плутон и прстенови око Урана.
- Александар Бел је пронашао телефон и обавио је први телефонски позив.
- од 1910. године на предлог Кларе Цеткин 8. март се слави као „Дан жена“.

8. март
Дан жена

17. март „Зелени дан“ у
Ирској (свешти Паџрик)

19. март Дан очева у
Шпанији, Португалији и Белији

20. март
Дан астрологије

21. март ПОЧЕТАК ПРОЛЕЋА
и ДАН ВОДЕ

22. март
Младенци

У марту пакујемо скије и санке, а из подрума се извлаче тротинети, вијаче, бициклице...

Ако у марту кукавица кука и роде клепећу, биће топло пролеће.

ВЕСНА – БОГИЊА ПРОЛЕЋА

Зоран Гаврић

У давна прадавна времена, неки кажу пореклом из Индије, расла је прекрасна девојчица плаве косе која никад није била усамљена и није имала шта да крије. Друштво су јој правиле бубице, птичице умилног гласа, а носила је венчић од цвећа нанизан око паса. Тако је она поваздан шапутала латицама цвећа, где живе рода и ласта, а где настаје срећа. Док је корачала босонога, испод њених стопала је ницало ново цвеће међ којим је расла слога, а гране је савијало да је дотакне, богатих крошњи, дрвеће.

О красној девојчици се старао Геровит, брижни слуга, који је бдио над њом и од њега није имала бољег друга.

Све је то посматрао са смешком бог Стрибор са високих, ледених планина и уместо бесних олуја којима је владао, послао би јој уместо пољупца благ поветарац, покрећући јој локнице и водећи рачуна да јој фризура остане фина.

И тако је Весна, како се зваше девојчица, расла и порасла у прелепу девојку божанске лепоте. То је посматрао Стрибор са врха и уздах забринутости му се оте. Стрибор је све јаче дувао, па се Геровит, сада већ стар, забринуо, јер је Весну чувао.

– Веснице, драга, време је да ти кажем, нећу да те лажем. Олуја ће голема, Стрибор се на велики пут спрема. На далеком западу је смрт утрла пут, па жели да у тим крајевима оживи дрвеће, да опет цвета цвеће, а зна да само ти надахњујеш пролеће. Зато те молим, обуци капут и привиј га уз скут. Стрибор ће на крилима поветарца доћи и са њим ћемо заједно поћи.

Весна се растужи па рече:

– Да ли је могуће да постоји земља у којој нема цвећа, не чује се цвркулт птица, не прати срећа сва та дивна лица? Ко је то крив што тамо нико није жив?

Геровиту се тежак уздах оте, па јој рече:

– Тамо где нема ни сунца ни топлоте, где је само зима студен, то је царство богиње по имену Морена.

На тренутак Весни осмех нестаде, па рече:

– Та Морена је изгледа баш зла жена!

У том из облака ветар стаде да завија, па се Весна уз Геровита привија. Доле-тео је стари Стрибор седе браде, па испред уплашене Весне стаде, а друштво му је правило безброј ветрића, његових унучића:

– Драга Весна, богињо пролећа, нека нас прати сада срећа. Страшна Морена је покорила пола света и владаће, каже, док не дође Лада, богиња лета. Али то нас омести неће, па ћемо уз мало среће донети и остатку света најпре пролеће. Ја сам сада старац, али ту је мој унук Поветарац. Његова крила су нежна као свила...

Тако је Весна, сада нестрпљива и бесна, са топлијим ветровима и Геровитом упути у Моренино краљевство. А она је свуда давала знаке, са сваког планинског врха, бацала је одсјај сунца и претила да на свако место закуца.

Брзо се светом прочуо глас да Весна долази за тили час, па се смотрена Морена пела на планинске врхове, бацала чини и ледене дахове. Док су Весна, Стрибор и ветрови летели између планина, сурвавала би ледењаке на њих, покренула би се лавина. Али топлина њихове добротe и чистоће срца је отапала лед. Поглед Моренин је остајао укочен и блед.

Весна је, насмејана на крилима ветра, додиривала смрзнуто дрвеће, које се отапало и постајало зелено, махла птицама да је прате и са њом назад врате.

Стрибор се задовољно смешкао и седу браду чешкао. Долетеше с њима јата птица, читава најезда, па почеше да праве гнезда, Испод снежног ћилима вири кукурек као звезда. Гле, мало даље, љубичице показују модро лице! Све стаде да блиста, да цвета, да се покреће и настаде годишње доба среће – пролеће... Али, љута Морена настави да влада, да не да мира, читавом северу и југу и простору Сибира. Црнокоса Морена бледог лица уживала је у свету ледених иглица, а на лицу се и даље видеше велики очњаци, а на рукама канџе којима је гребала санте леда...

– Уживајте док можете, али зима ће опет доћи, па ћу кроз ваше крајеве проћи. Сваке године ћемо водити рат, драга Веснице, теби у инат!

Смех јој рушио лавине са висине...

Весна се замисли, па рече тада: – Док не дође зима, нек пролеће влада! Ту ће ми помоћи богиња Лада, богиња лета, па Морена неће да вам још дуго смета.

Тако су Весна и Морена биле осуђене на борбу сваке године. Запамтите, кад Весна дође, капут мора да се скине...

ВОЛИМ МАТЕМАТИКУ

Драјица Миловановић

1. Израчунај:

$471450 : 150 =$

$3227 : 461 =$

2. Попуни празна поља:

$27 \cdot 32 =$ $\cdot 105 =$
 $\cdot 122 =$

3. У продавницу је стигла нова колекција дечије гардеробе. Колико новца је власник продавнице морао да плати за набављену робу?

АРТИКАЛ	Количина	Цена по комаду	Укупно новца
МАЈИЦА	1400	650 динара	
ДУКС	800	985 динара	
ФАРМЕРКЕ	500	2149 динара	
Укупна сума новца за све			

4. Израчунај производ бројева 386, 80 и 8 на два начина.

Први начин:

Други начин:

5. Користећи множење збира и разлике, израчунај.

$$13 \cdot 451 + 13 \cdot 749 =$$

$$231 \cdot 5 + 5 \cdot 179 + 436 \cdot 5 =$$

$$967 \cdot 40 - 767 \cdot 40 =$$

$$528 \cdot 17 - 150 \cdot 17 - 71 \cdot 17 =$$

6. Дужина пута је 1120 километара. Аутобус је направио паузу и до краја пута остало је још 240 километара. Колико часова је путовао до паузе и колико часова ће путовати до краја пута, ако се кретао просечном брзином од 80 км на час?

Одговор: _____

7. Школа је добила на поклон 3000 књига. Сваки ученик те школе добио је по 8 књига, а за библиотеку је остало још 200 књига.
● Колико ученика има та школа?

Одговор: _____

НАГРАДНИ ЗАДАТАК!

Два читаоца који одговоре тачно ће бити награђени књигама.

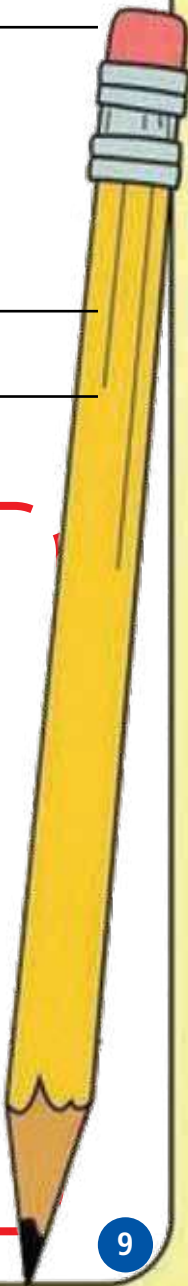
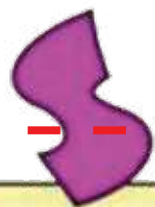
На фарми је 450 оваца. У просеку свака овца даје 15 литара млека недељно. Колико се качкаваља произведе недељно, ако је за сваки килограм качкаваља потребно 75 децилитра млека?

Решење из прошлог броја је: у 2 сата су се сусрели. Први је прешао 272, а други 288 километара.
Добитници из прошлог броја су:

1. Урош Рашета, О. Ш. „Никола Тесла”, Липар
2. Ена Икић, О. Ш. „Десанка Максимовић”, Ново Село

Шта је потребно да бисте послали решење задатка?

1. Мобилни телефон.
2. Интернет веза.
3. Апликација коју бесплатно преузимате на телефон са Google Play prodavnice (QR Code scanner – QR код читач).
4. Један клик да отворите преузету апликацију, приближите скенер QR коду, други клик на линк који ће се приказати када скенер учита код.
5. Клик и... отвориће се страна на нашем сајту на којој и без телефона и QR кода можете предати решење задатка.

РЕЧИ СУ КАО ПТИЦЕ

ПРИЛОШКЕ ОДРЕДБЕ

Главни реченични чланови су субјекат и предикат.

Реченични чланови који ближе одређују (описују) субјекат су атрибути. И предикат има своје додатке – чланове, који га ближе одређују. То су ПРИЛОШКЕ ОДРЕДБЕ за место, време и начин. Објекат је такође допуна предикату.

ПРИЛОШКЕ ОДРЕДБЕ се лако могу одредити ако користимо питања: ГДЕ? (место); КАДА? (време); КАКО? (начин).

1. Упиши наведене прилошке одредбе у поље коме припадају.

ПРОШЛЕ ГОДИНЕ

ВЕСЕЛО

У УЧИОНИЦИ

ПРЕ ДВЕ НЕДЕЉЕ

ОКО ЛИВАДЕ

СА РАДОШЋУ

СНАЖНО

ДУЖ ПУТА

ДАНАС

У ШУМИ

ЛЕТОС

НЕСТАШНО

за место:

за време:

за начин:

2. Разврстај подвучене прилошке одредбе.

Пролеће је стигло у наш крај. Ливада крај реке је брзо озеленела. По њој се лагано пробудило цвеће. Раскошно се шарени, заносно мирише и мами пчеле и лептириће. Они по цео дан лете око-ло. Јутрос је падала киша на ливади. После кише на небу се стидљиво појавила дуга. Сунце ју је радосно поздравило.

МЕСТО: _____

ВРЕМЕ: _____

НАЧИН: _____

3. Посматрај слику па допуни реченице прилошким одредбама.

_____ је Ана садила цвеће у _____.
(време) (место)

У _____ је стављала прво земљу.
(место)

Затим је _____ садила биљке.
(начин)

Док су се по _____ гомилали облаци,
(место)

Ана је _____ певала:
(начин)

„Падај, падај, кишице па ми залиј биљчице!”

4. Прошири реченице прилошким одредбама за време, место и начин.

Деца трче.

Читам стрип.

Бака дрема.

Миш бежи.

5. Уочи разлику између атрибута и прилошке одредбе па допуни задатак на крају текста.

АТРИБУТ	-----	П. О. НАЧИН
Лепа птица	-----	лепо пева.
сјајно сунце	-----	сјајно сија.
Брза река	-----	брзо тече.
Несташни зека	-----	несташно скаче.

Атрибут описује _____, а прилошке одредбе описују _____

6. Заокружи прилошке одредбе у реченицама.

Јутрос сам весело устао. У дворишту су ме нестрпљиво чекали другари. Играли смо се до касног поподнева.

ИСТРАЖИВАЧКИ ЗАДАТАК

КАКО ОТКРИВАМО ПРОШЛОСТ

Често читамо о догађајима из прошлости из којих сазнајемо како су људи некада живели, чиме су се бавили, како су се облачили, зашто су ратовали... како су се мењале границе држава... Догађаји који су се дешавали некада давно су ДАЛЕКА прошлост, а ближа прошлост су догађаји који су се одиграли не тако давно.

Да би изучавали прошлост историчари користе разне материјале-историјске изворе. То су:

МАТЕРИЈАЛНИ ИЗВОРИ: предмети, грађевине, ношња, оружје...

ПИСАНИ ИЗВОРИ: књиге, записи, мапе, писма, закони..

УСМЕНИ ИЗВОРИ: приче, предања, обичаји...

Смедеревска тврђава је материјални извор. Можемо сазнати како су некада људи градили градове, чему су служиле куле и зидине око града...

Душанов законик нам говори да су људи у 14. веку правили законе, поштовали правила и били кажњавани за преступе.

Паљење бадњака је обичај који се преноси са колена на колено и говори нам о животу наших предака.

О животу наших предака можемо сазнати ако обиђемо неке од установа у којима се чувају историјски извори.

1. Пажљиво прочитај дате описе и повежи их са називима.

Установе у којима се чувају материјални извори.

БИБЛИОТЕКЕ

Приче о познатим људима и догађајима који су се преносили са колена на колено.

ОБИЧАЈИ

Установе у којима се чувају вредне и старе књиге.

МУЗЕЈИ

Навике које постоје у обележавању неких празника.

ПРЕДАЊА

2. Напиши испод слика назив историјског извора (писани – материјални – обичаји).

3. Преци су особе које су рођене и живеле много пре данашњих дана. Наши преци су наши рођаци који су рођени пре нас (наши родитељи, баке, деке и њихови родитељи...). Ми смо њихови потомци. Упиши испред назива бројеве како би одредио редослед предака.

___ ТАТА ___ ПРАДЕДА ___ ЈА ___ ЧУКУНДЕДА ___ ДЕДА

___ БАБА ___ ЈА ___ ПРАБАБА ___ МАМА ___ ЧУКУНБАБА

4. Упиши речи ПРЕДАК-ПОТОМАК на линији иза објашњења.

Тата је мени _____ Ја сам мами _____

Деда је тати _____ Бака је мени _____

Ја сам деди _____ Прадеда је тати _____

5. Погледај слику Марка Краљевића и сети се песама о њему које си читао. Допуни реченице.

Марко је био велики јунак који се борио против _____

_____. Марков коњ се звао _____.

Оружје које је Марко користио су _____.

_____.

6. Време можемо мерити сатима, данима, седмицама, месецима, годинама, деценијама, вековима. Напиши временске одреднице иза описа.

24 часа _____ 12 месеци _____ 10 година _____

7 дана _____ 100 година _____ 60 минута _____

7. Напиши имена неких знаменитих људи из твог завичаја.

8. Напиши имена твојих предака.

ПРАБАБА _____ ЧУКУНДЕДА _____

ДЕДА _____

БАЈКЕ ГРОЗДАНЕ

Гроздана Олујић је српски романиста, преводилац и антологичар, добитница Повеље за животно дело Удружења књижевника Србије 2004. године и Нинове награде за најбољу књигу 2009. године. Гроздана Олујић рођена је 30. августа 1934. године у Ердевику. Књижевним радом почела је да се бави веома рано. Први роман о младима и за младе је објавила у двадесет другој години. То је роман „Излет у небо“, превођен је и извођен у позоришту.

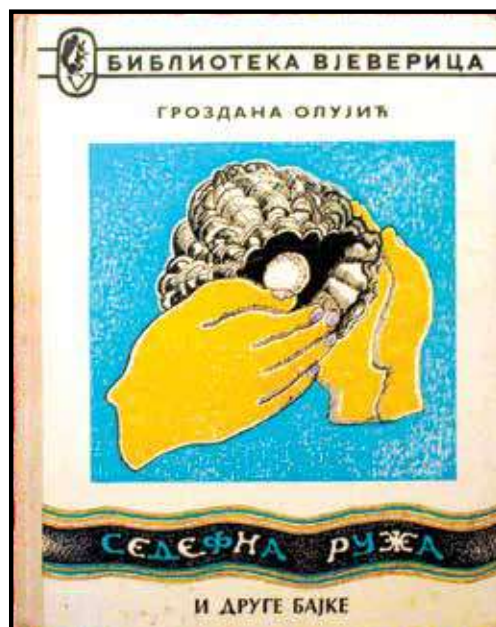
У области књижевности за децу Гроздана Олујић написала је неколико збирки бајки: „Седефна ружа“, „Златокоса“, „Небеска река“, „Принц облака“, „Златни тањир“, „Снежни цвет“, „Звездане луталице“, „Маслачак“, „Огледало“, „Златопрста“...

СЕДЕФНА РУЖА

Седефна ружа је шкољка. Живи на дну мора у једној ували. Изузетне је лепоте, па је зато тако и названа. Она у себи носи немир и неспокојство јер се осећа заробљеном на дну мора. Хтела би више светлости, веће промене јер је на дну мора све исто. Сања о Горњем свету. Седефна ружа пати, чезне за другим светом, новим и непознатим у коме ће бити више сусрета и промена. Њена велика чежња за Горњим светом је прешла у неизмерну тугу која обузима читаво њено тело и претвара се у кап. Од те капи почиње да се ствара зрно бисера које је „зрачило као некакво мало сунце“.

Због тог бисера који је растао у њој, Седефна ружа

више није била тужна, почела је да верује да је он лепши од других бисера и да садржи нежни сјај месеца и блесак сунца. Спокојство и мир шкољке нарушава човек који је узима са дна мора и односи у Горњи свет. Шкољка је била срећна и опчињена, али само кратко, јер поред лепоте доживљава и грубост и суровост тог света. Једна рука јој је „чупала утробу и раскидала плућа“, а њу, празну, бацила. Шкољку, велику и лепу, пронашао је дечак и она му шапуће о мору.

ОЛУЈИЋ

ЗЛАТОКОСА

На обали реке, давно, тако давно, живела је девојка златне косе, љубичастих очију и осмеха слађег од пуцкетања ватре у мразним ноћима. О њеној лепоти нису шапутали само људи, већ и облаци, реке, птице, ветрови. Таква се на земљи само једном рађа! Златокоса се заљуби у свој лик и престаде да се диви лепотама које ствара природа.

У ту девојку, необичне лепоте, заљуби се горд и смео момак који је имао чаробну свиралу, чаробни мач и пса као верног пријатеља. Нежним гласом свирале заустављао је поплаве, пожаре и лечио болесне. Снагом чаробног мача, бранио је понижене.

Златокоса, верујући да је лепша и вреднија од свега на Земљи, затражи од младића да јој поклони сва „три добра“. Младић се са тугом растаде од мача и свирале, али када му Златокоса затражи „срце пса“, он рече:

*„Не вреди Златокоса
моје жртве! Не схвата
ништа, нема ни разума
ни душе. Човек може да
жртвује што је његово,
али има ли права да
жртвује неког ко му
верује, ко га воли!“*

Ове речи младића су заправо и права порука приче. Кажу да Златокоса стално трчи за младићем жалећи због своје уображености.

Лети, када су ноћи светле и топле, погледајте у небо – и видећете: танани срп месеца не престаје да следи једна звезда.

БЕЗБЕДНОСТ НА ИНТЕРНЕТУ

Интернет је огромна база информација. Пружа нам фантастичне могућности за откривање, повезивање и креирање. Међутим, на интернету вребају и опасности. Не треба да се плашимо, већ треба да научимо да се понашамо одговорно и поштујемо правила безбедности на интернету.

10 правила за безбедно понашање на интернету

1. Лозинке чувај у тајности, треба да их знају само твоји родитељи/старатељи.

2. Не објављуј личне податке на интернету.

3. Не прихватај захтеве за пријатељство од непознатих особа.

4. Све што објавиш остаје трајно забележено на интернету. Пази шта објављујеш!

5. Не размењуј ништа (поруке, слике видео-клипове...) са особама које не познајеш.

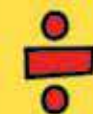
6. Обавести родитеље ако ти неко заказује састанак путем интернета.

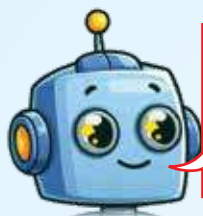
7. Не пиши увредљиве и непримерене коментаре и не исмевај своје другаре.

8. Не отварај линкове са непознатих имејл адреса и научи како да блокираш непримерене рекламе.

9. Ако те неко узнемирава, вређа, уцењује или ти прети преко интернета, прво обавести своје родитеље/старатеље, учитеља/учитељицу, а потом насиље пријавите на број 19833.

10. Ограничи време проведено испред екрана.

О безбедности на итернету треба стало да учиш, от-
криваш и истражујеш. Ево предлога шта све треба да
истражиш и знаш о безбедном коришћењу интернета.
Нека ти у томе помогне учитељица, другари и родитељи.

Истражи и забележи.

Заштита личних података и приватности

- шта спада у личне податке;
- које податке не треба да делимо на интернету;
- зашто је битно да лични подаци буду безбедни на рачунару;
- како да уз помоћ родитеља креирамо и проверимо нашу лозинку.

Дигитални трагови и дигитални углед

- шта су дигитални трагови;
- шта је дигитални углед;
- зашто је важно да размислимо пре него што нешто објавимо на интернету.

ПЕГИ ознаке

- шта су ПЕГИ ознаке и чему служе;
- какве ПЕГИ ознаке постоје;
- зашто је важно да пратимо ПЕГИ ознаке;
- које видео-игре су корисне за децу твог узраста;
- како да се понашамо када наиђемо на неке непримерене садржаје у видео-играма.

Дигитално насиље

- шта је дигитално насиље и које поступке убрајамо у дигитално насиље;
- како препознати и спречити дигитално насиље;
- како поступити када смо изложени дигиталном насиљу.

Планирање времена

- зашто је важно да планирамо време проведено испред екрана телефона, телевизора, рачунара;
- на који начин можемо планирати време проведено испред екрана;
- колико времена проводимо испред екрана (спровести истраживање међу другарима 4. разреда).
- Приказати резултат истраживања.

Дигитални бонтон

- шта је дигитална комуникација;
- како треба да комуницирамо са вршњацима, а како са одраслима (родитељима, учитељем/учитељицом);
- која правила дигиталне комуникације треба да поштујемо;
- зашто је важно да будемо културни када комуницирамо путем дигиталних уређаја.
- Креирајте Дигитални бонтон.

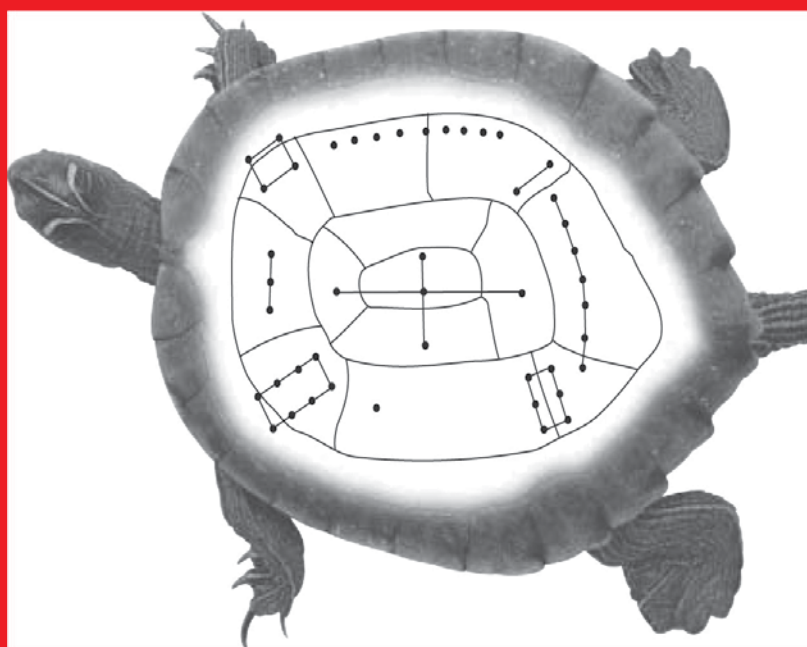

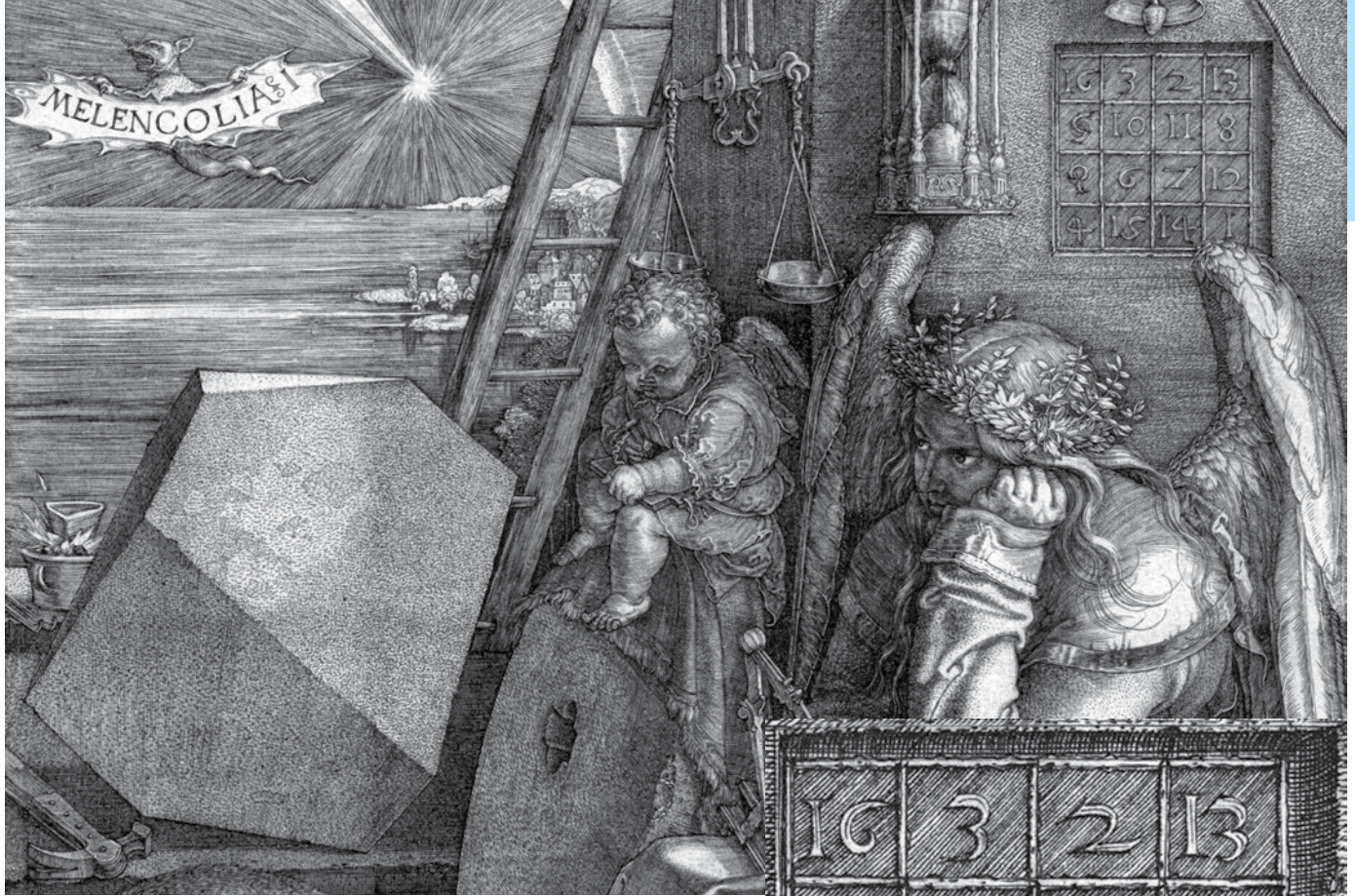
Попуњавање магичних квадрата подстиче наше размишљање и брзину. Са лакоћом сабирамо бројеве и не знајући ко је такве квадрате први пут смислио и како су они настајали.

Многобројне приче и легенде везане су за постојање магичних квадрата. Једна од њих потиче из Кине. У њој се каже да је чудесна корњача која је спасла становнике од поплава, на леђима имала шару попут магичног квадрата. Кинески магични квадрат имао је девет мањих квадрата, а збир бројева у свакој врсти, колони или дијагонали износио је петнаест.

6	1	8
7	5	3
2	9	4

У давна времена магичним квадратима су преписивана натприродна својства. Људи су око врата носили записе са магичним квадратима ради заштите од злих духова, или су пили воду у коју је умочен магични квадрат записан на папирусу, верујући да ће се тако излечити од болести. У неким земљама Далеког истока жене и данас носе мараме са шарама у облику магичних квадрата, да би се заштитиле од зла. Такође се верује да амајлије од слонове кости или дрвета на којима је урезан магични квадрат, штите од несреће онога ко их носи.

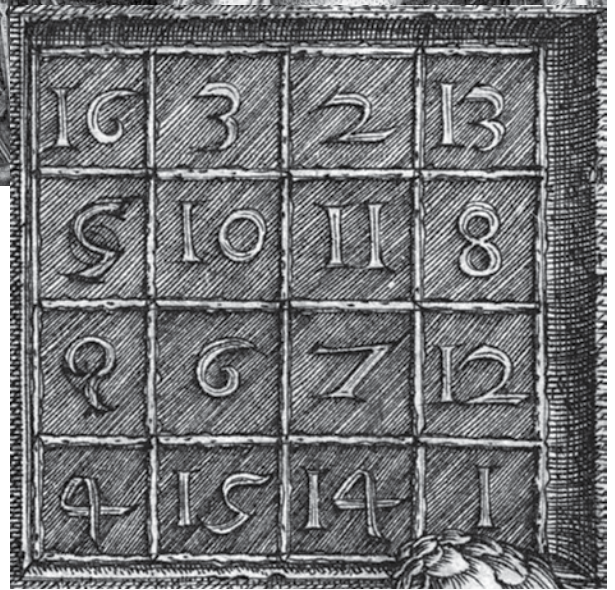

Најпознатији магични квадрат налази се на дуборезу чувеног немачког сликара Албрехта Дирера. Састављен је од шеснаест мањих квадрата чији је збир по врстама, колонама и дијагоналама тридесет четири.

Интересантно је да је у овом „чаробњаку“ и збир сваког унутрашњег угаоног квадрата, као и збир у централном квадрату, тридесет четири. Најзад, средњи бројеви у четвртој врсти су петнаест и четрнаест, што заједно даје број хиљаду петсто четрнаест, који означава годину када је овај дуборез настао!

Најстарији познати магични квадрат који се састоји од шеснаест мањих квадрата, потиче из Индије, из XI или XII века.

У Европу су магичне квадрате пренели Арапи. Захваљујући њима и ми данас са задовољством решавамо математичке загонетке чаробних квадратића.

16	3	2	13
5	10	11	8
9	6	7	12
4	15	14	1

52	61	4	13	20	29	36	45
14	3	62	51	46	35	30	19
53	60	5	12	21	28	37	44
11	6	59	54	43	38	27	22
55	58	7	10	23	26	39	42
9	8	57	56	41	40	25	24
90	61	5	15	18	31	34	47
16	1	64	49	48	33	32	17

ЖЕНЕ НА ДВОРУ НЕМАЊИЋА

Доласком на српски престо великог жупана Стефана Немање, започиње доба Немањића у српској историји. Његов значај за државу је био толико велики да је династија којој је припадао узела име Немањић, а сам Немања се сматра њеним родоначелником. Немањићи су владали два века, ратовали су, проширивали земљу, економски и културно је мењали, зидали манастире, школе, болнице и тако оставили неизбрисиви траг у нашој историји.

Сваки владар је стварао породицу како би се рађала мушка деца која ће наставити владавину. Бракови су се често склапали са принцезама из суседних држава. Били су то политички бракови из интереса, јер са склапањем брака склапао се и мир међу земљама.

Неки владари су се женили и по неколико пута и имали више деце.

СТЕФАН НЕМАЊА био је ожењен Аном, добром супругом, дивном мајком и угледном госпођом. О њеном пореклу нема много записа, када и како је склопљен брак, зна се само да су у брак ступили веома млади. Имали су три сина: Вукана, Стефана и Растка, и три кћери: Вуку, Деву и Јефимију.

Пошто је Стефан Немања предао власт средњем сину, он и Ана су се замонашили. Немања је отишао у Студеницу, па на Свету Гору и узео

монашко име Симеон, а Ана се замонашила у цркви Сетог Петра и Павла у Расу узевши монашко име Анастасија.

КРАЉ СТЕФАН ПРВОВЕНЧАНИ, женио се два пута. Први брак са Евдокијом био је политички и носио је велики ризик. Иако су у браку изродили синове Радослава, Владислава, Предислава и кћи Комнину, супужници нису били срећни. Евдокија је напустила српски двор, а Стефан се поново оженио млетачком принцезом Аном. Из овог брака родио се син Урош.

Стефан Првовенчани је добио краљевску круну, проширио је државу и изборио се са братом Савом за независност српске цркве. Последње године живота провео је у спокојству своје престонице и у миру са супругом Аном. Пред смрт одлази код брата Саве који га је замонашио.

КРАЉ УРОШ, најмлађи син Стефана Првовенчаног, није много веровао да ће једног дана наследити очеву круну јер је имао три старија брата. Могао се надати само некој области којом би управљао. Међутим, временом ће добити круну и постати врло значајан владар за Србију. Урош се није оженио принцезом из суседне државе као његова браћа, већ је сам себи за жену одабрао Јелену, француску племкињу.

Мудра и прелепа, краљица Јелена изазивала је дивљење и поштовање нашег народа. Архиепископ Данило ју је описивао речима: „...оштра речју, а блага по природи, у заповедању кротка, ...била је украшена сваком врлином...“

Јелена се старала да и друге девојке, а не само племкиње, широм краљевства добију макар основно образовање. Отварала је за сиромашне девојке школе и поклањала им миразе када су се удавале.

Иако се чинило да је љубав краља Уроша и Јелене непобедива, временом се међу њима појавило неслагање и разлаз. У браку су изродили троје деце: синове Драгутина, Милутина и кћи Брњчу.

Ана и Сџефан Немања

Симонидга

КРАЉ МИЛУТИН био је на српском престолу скоро четрдесет година. Најдуже је владао од свих Немањића, био је велики дипломата, освајач, али и највећи кти-тор. Иако је озидео или обновио више манастира и црква и запамћен као свети краљ, Милутин се женио чак пет пута, наредио да ослепе његовог најстаријег сина и често је био суров у одлукама.

Имао је пет бракова, али се највише прича о његовој петој жени Симониди. Византијски цар је краљу Милутину понудио руку своје малолетне ћерке како би се обезбедио мир. Српском краљу је било већ око четрдесет година када је склопио брак са девојчицом Симонидом. Њен живот био је тежак, а брак са Милутином претварао се у пакао. Покушала је чак и да побегне у свој род, прекине брак и да се замонаши, али би је стално враћали у Србију.

КРАЉ СТЕФАН ДЕЧАНСКИ, син краља Милутина, је најтрагичнији од свих Немањића. Од детињства није знао шта је топлина породичног дома, отац Милутин је наредио да га ослепе, а на крају син Душан наређује да га убију. Краљ Стефан живео је живот мученика па га у народу и тако зову „МУЧЕНИК“.

Стефан је био у браку са Теодором, бугарском принцезом, која је била уз њега када му је било најтеже. Родила му је троје деце: два сина и кћер. Син Душан ће постати моћни и велики владар. Када је краљица Теодора умрла, краљ Стефан се после неколико година оженио принцезом из Византије, Маријом, којој је било дванаест година (у то доба се сматрало да је пунолетна). После трагичне Стефанове смрти, краљица Марија се замонашила, узела монашко име Марта и живела је у манастиру до краја живота.

Царица Јелена и цар Душан Силни

ЦАР ДУШАН СИЛНИ изазивао је дивљење људи већ самом својом појавом. Висок, необично снажан и развијен, крупних очију са строгим и продорним погледом. Из њега је избијала снага, моћ, храброст и непоколебљивост. Ступио је на владарски престо као млад и неочењен владар па је требало наћи му жену. Одабрана је Јелена, бугарска принцеза. Нова српска краљица била је лепа жена, али пре свега мудра и одлучна. Душан и она су живели у великој љубави, међусобно се поштујући.

Често је краљ слушао савете своје жене и уважавао их, што није било уобичајено за то доба. Када је Европом, па и Србијом харала „црна смрт“ и колера, цар Душан се са породицом склонио на Свету Гору. По манастирским законима женама је било забрањено да ногом кроче на Свету Гору, али цар Душан није марио за ово правило. Наредио је да се за његову жену направи посебна носилка у којој је унета на Свету Гору, тако да њена нога не дотиче земљу.

ПРИНЦЕЗЕ ИЗ КУЋЕ НЕМАЊИЋА

У средњем веку, мушкарци и жене нису имали иста права. И права међу децом су се разликовала. Мушка деца су добијала боље образовање, наслеђивала земљу и власт, док су кћери владара биле оруђе при склапању политичких бракова. Наравно, њих нико није питао за мишљење. Док се о синовима владара писало и говорило, о ћеркама постоји мало записа. У браку су морали да поштују супруга и прихвате сваку његову одлуку. Нису само очеви доносили одлуке о судбини принцезе, о њеном животу одлучивала су и њена браћа, стричеви и сви мушкарци из рода. Њихов живот био је много другачији од онога како замишљамо живот једне принцезе.

Наша НАРОДНА КЊИЖЕВНОСТ је разнолика и бојања. У њој се оле-
га духовијоси, мудроси, животино искусиво и сналажљивоси наших
и предака.

НАРОДНА КЊИЖЕВНОСТ

НАРОДНЕ УМОТВОРИНЕ су ТРАДИЦИЈА У ЈЕЗИКУ И КЊИЖЕВНОСТИ – драгоцености народног ума и памћења.

Првобитни облик сваке народне приче, пословице или загонетке даје један обдарени појединац. Али, како се све оне преносе усменим путем, из генерације у генерацију, тако се током времена мењају, а њихов облик се дотерује. Зато, народна књижевност носи обе-
лежје народног духа, обичаја, народног живота. Захваљујући највише Вуку Караџићу, који је пажљиво слушао народни говор и бележио народне обичаје и стваралаштво, сачувавши га од заборавља, ми знамо понешто из народне традиције и времена пре 19. века.

БРЗАЛИЦЕ

Брзим изговарањем и понављањем без грешке, кроз игру и смех - изостравале су моћ запажања и памћења.

Размрсала ми се срма.
Или је размрсите, или је размрсите.

Јадан ти сам кукавац:
уједе ме скакавац, на зло место за палац.

ЗАГОНЕТКЕ

ЗАГОНЕТКЕ су духовите говорне творевине које имају сакривен смисао – посебна драж им је у откривању – одгонетању тог смисла. Загонетка има два дела: загонетку исказану у облику задатка и одгонетку као одговор на загонетно питање.

ЗИМИ ПУТУЈЕ,
ЛЕТИ ПЛАНДУЈЕ.

БЕЗ ИВЕРА НА
ВОДИ ЂУПРИЈА.

ЈА ВАС НОСИМ,
А ВИ МЕНЕ.

Повежи слике одгонетке са загонеткама.

ШАЉИВЕ ПЕСМЕ И ПРИЧЕ

Исмевају лаковерне, поводљиве, хвалисаве и уображене. У њима су подвргнути иронији и подсмеху сујета, лаж, самохвала, глупост, лажна храброст, охолост и све људске мане.

ПИТАЊЕ И ОДГОВОР

Возио некакав човек отворена кола пуна кукуруза, а кад га неко запита шта има на колима, он одговори да су дрва. Видећи онај који га је питао да на колима нису дрва, него кукурузи, рече му:

- Бог с тобом! Шта ти говориш, то нису дрва него кукурузи!

А он му онда одговори:

- Кад видиш шта је, што питаш?

ЧУДНЕ ДЕЧЈЕ ЖЕЉЕ

Четворо чобанчади седело код стоке у пољу, у хладу, под неким старим гранатим храстом, па о свачем разговарали. Једно од њих рече оном до себе изненада:

- Друже, шта би ти радио да постанеш цар?

- Тешко да то може бити, али да постанем, дао бих натрпати пуна кола плевe, па бих легао у кола на ону мекану плеву и дао се возити цели дан.

- Шта би ти – упита другога – чинио као цар?

- Ја бих, брате, цели дан лежао лепо под храстом у хладу, а ви би морали за мене чувати стадо.

- А шта би ти чинио да будеш цар? – запита трећег.

- Ја бих се хранио све самом белом погачом и луковим кличицама.

Сад сва три друга упитају њега, шта би он радио, да постане цар.

- Шта знам бирати – кад сте вас тројица пограбили све што је добро.

ПРИЧЕ ИЗ НАРОДА

Вук их је поделио на мушке и женске. Обично се називају: бајке, новеле и шаљиве приче.

ЛИЈЕПА МАЈКА
Били на некоме великоме састанку, вашару, па дијете неко, помало, одвојило се било од мајке. Плакало и кроз плач говорило:
- Ће је моја лијепа мајка?
Кад га виђели ће плаче, све га доводили љепшим женама, да га утјеше, питајући га:

- Је ли ово твоја мајка? Да није ова?
- Није то ниједна лијепа! – одговорило би оно.
Свуда су га тако питали:
- Је л' ти ово? Није ни једна!
Кад једна груба била, неугледна, дијете, кад виђе, полеће њој:
- Благо мене, ово је моја лијепа мајка.

ПИТАЛИЦЕ

су народни дијалози у којима се на изазовно питање даје оштроуман, проницљив, некад духовит одговор.

Питали нечије дете:
- Кажите нам дијете, како у вашем селу зову вука?
- Богме, он и незван дође.

Питала лисицу шћер:
- Има ли, мајко, ико на свијету од нас паметнији?
- Има, ћерце, они се нашим кожама зими огрђу.

РАЗБРАЈАЛИЦЕ БРОЈАЛИЦЕ

или како их народ зове „бројанице“, су кратке песмице, засноване више на ритму и сазвучју, а састављене су од низа набрајања наших, страних или неразумљивих сликованих речи. Оне служе деци за разбрајање на стране при њиховим играма. На кога падне последња ударна, обично кратка и наглашена реч, тај испада из даљег разбрајања, односно на тога је ред да започне игру.

ШТУКА ШТУКУ
Штука штуку
Појела,
Ал се није
Најела;
Јад,
Глад
На кога ће
Сад,
Рече,
Па утече.

ПОСЛОВИЦЕ

ПОСЛОВИЦЕ су сажете и сликовите мисли у виду савета и поука заснованих на животном искуству. Настајале су кроз векове и носе печат времена и средина из којих су потекле, али често постају опште, универзалне. Њихова снага и лепота је у сажетости и дубини мисли, права народна филозофија живота; па се употребљавају у свакодневном говору.

Пословица је из „изреке“ сазрела у мисао која поучава, опомиње, сугерише, саветује. У томе је и разлика између изрека и пословица.

Руке хвале
мајстора.

**И паметан се
превари.**

Језик горе
може посјећи
него мач.

Где је стида, ту
је и поштења.

Ко брзо суди,
брзо се каје.

**Батра и
вода добре су
слуге, али
зли господари.**

Луд говори
шта мисли,
а паметан
мисли шта
говори.

У богата на глас,
у сирота на част.

Књиге су хладни али
поуздани пријатељи. –
Сократ, 400. год. пне.

ИЗРЕКЕ

НАРОДНЕ ИЗРЕКЕ Од свих врста усмене народне књижевности једино се изреке непрекидно стварају, доносећи нова схватања, садржаје. Иако по форми најкраће творевине, оне носе у себи неизрециву лепоту, изражајност, оштроумност, ширину разумевања живота. Већина народних изрека изражава одређену истину. Њих је тешко преводити на стране језике, док то није случај са пословицама. Дакле, пословице могу самостално да стоје, независно од говора, а да ништа не изгубе од своје лепоте. Пословице су целовите мисли. Док изреке, тек у говору, добијају пуно и право значење и смисао. По томе разликујемо изреке и пословице.

Појео вук
магаре...

Неће маца сла-
нине... Девета рупа
на свирали...

Сабира крушке
и јабукe...

Родити се под
срећном звездом...

Ударен мокром чарапом...

Навалио
ко глуп
на гајде...

Секира се ко
робијаш за
државу...

ИСТОРИЈА (НЕ)ВАЖНИХ СТВАРИ НАКИТ

Дискретан или упадљив, скупocen или приступачан, са цирконима или дијамантима – накит је готово неизоставни део сваке одевне комбинације.

Историја накита се поклапа са историјом настанка људске цивилизације. Још су праисторијски људи волели да се ките и то не само жене! И мушкарци су носили тешке наруквице, упадљиве огрлице, минђуше... Дрво, кожа, кости животиња, семенке, шкољке, све што се могло пронаћи у природи био је материјал за израду накита.

Када је откривен метал све је постало лакше. Уметност прављења накита брзо се развијала. Египћани су најчешће користили злато јер је оно било симбол њиховог бога Сунца. Грци су се украшавали сребром и шкољкама, а стари Римљани су користили смарагде, дијаманте и ћилибар. Сваки народ је имао своје симболе или омиљене мотиве код украшавања. Некада се накит користио и као средство плаћања.

Пошто нису сви људи имали једнака права и накит се разликовао по сталежима. Само су припадници виших сталежа могли да носе накит од злата и драгог камења. Било је и покушаја да се накиту не придаје велики значај па чак и да се забрани.

У тринаестом веку донесен је посебан закон у Европи који је строго забрањивао ношење накита од скупocenих материјала (дијаманата, бисера, драгуља..). Међутим, Наполеон је, укинуо овај закон јер је накит симбол моћи. Мода кићења поново је почела да се развија.

Накит представља статусни симбол и потребу људи да се пред другима покажу. Представља и значајни део културе, традиције и фолклора сваког народа.

Данас је израда накита права уметност. Дизајнери се труде да сваки комад накита буде уникат јер тако вреди више. Ако је направљен од ретких и драгоцених дијаманата њихова вредност је право богатство. Међу најскупљим комадима су брошеви, прстење, огрлице или минђуше које су некада носиле чувене краљице и принцезе (прстен принцезе Дајане, брош коју је носила жена Наполеона III, огрлица шведске краљице...)

Иако је накит леп украс или детаљ на особи има и оних који често претерују са „кинђурењем”. Ипак, није све у накиту!

БРАВЕ, КАТАНАЦИ, КЉУЧ

– чувари тајни и блага

Ако су врата настала да би се човек заштитио у свом склоништу, онда су прве резе, браве и кључеви настали да ту заштиту осигурају.

Први „кључеви” су сигурно биле дебље гране којима су се подупирала врата. Од гране до кодираног кључа пут је био поприлично дугачак.

Древни народи – Египћани, Грци, Кинези... користили су примитивне дрвене направе за затварање и закључавање просторија (Египћани су користили браве са дрвеним кључем, чивијом). Римљани су већ имали металне браве и кључеве. Најстарије познате браве пронађене су у рушевинама старог града Асириј.

Ипак, развој кључева и брава највише се везује за средњи век када се и сам браварски занат брзо развијао. Кључеви и браве се све више украшавају и неке од њих су право уметничко ремек дело. Французи у 17. веку

постају водећи мајстори у изради механизма браве.

Некада је количина кључева симболизовала богатство, односно, што човек има више кључева његов углед је био већи. Данас је ситуација нешто другачија: угледни и богати људи често имају само један кључ којим отварају сва врата. Праве се и компликовани и сложени системи који имају шифре уместо кључа. Техника је толико напредовала да се врата отварају ако систем препозна глас, отисак прста или слику ока онога ко их отвара. Метални кључеви се лагано али сигурно селе у историју.

Кључеви се често у народу користе као симбол тајни, љубави или чувања вредности.

Када се каже „пронашао је кључ за неки неразумни текст” – открио је шифру за његово разумевање.

Кључ и катанац су одувек били симбол затварања и заштите, па су у многим народима коришћени у неким верским обредима. У Кини, деци су се поклањале сребрне браве које су закључавале „сва зла и све болести” и обезбеђивале детету дуг живот.

У љубавној магији, закључавање катанца се користи да се вољене особе све више вежу и ојачају љубав. У многим градовима постоје мостови на чијој огради млади закаче катанац, а кључ баце у реку (код нас је чувени мост у Врњачкој Бањи препун катанаца).

Колико год да врата и брава отвори, кључ ће увек остати симбол блага и тајни.

ЛЕПОТА ЈЕ У
РАЗЛИЧИТОСТИ

Екскурзија

*М*арта је била тиха, стидљива девојчица и увек је седела у првој клупи. Иако је са нама била од предшколског, никада се није потпуно уклопила у одељење. Истина је да никада није седела сама у клупи, али је приметно било да поред ње седи увек по нека девојчица која је лош ђак и труди се да од ње што више препише.

Марта је била одлична ученица и изгледало је да јој не смета што смо се Зорана и ја дружиле са њом само повремено. На одморима је, углавном, била сама или би стајала поред групе девојчица и покушавала да са њима ступи у контакт. Ненаметљива и скромна, личила је на мало, одбачено маче које покушава да се приближи осталим мачићима.

Наставници ништа нису примећивали. Девојчица је вредно учила, није се

никада жалила и личило је да је све у реду. Једино што разредном није било јасно, јесте да Марта никада није ишла са нама на излете или екскурзије. На питање зашто не иде, није одговарала, само је ћутала. Мала, плава девојчица, носила је свој терет сама, храбро га подносила и није желела никога да укључује. Своју битку водила је на свој начин.

Завршни разред био је посебно буран. Сви су се спремали за последње, заједничко дружење. Месецима су се договарали, правили планове и жељно ишчекивали дан када ће са пуним торбама стати испред школе. Разредни старешина је био видно узбуђен. Говорио је о местима, као и о историјским споменицима, које ћемо обилазити. Пажљиво смо га слушали и радовали се новим доживљајима. Наравно, имали смо своје

планове које ни са ким нисмо делили. Наше мале, ситне тајне, које су од одељења правиле дружину, увек спремну за нову, непредвидиву акцију. Марту нико није помињао, као да се подразумевало да неће бити са нама. Док су преговори трајали, била је обузета својим мислима.

Када се сетим своје тихе другарице, прво што ме боли јесте горка истина да сам увек седела са њом на часовима, питала је шта ми није било јасно, увек добијала помоћ, а на одморима време проводила са другим девојчицама и Марту остављала саму. Не знам како нисам схватала да ту нешто није у реду. Још је горе што ми то никада нико није рекао. Можда су то требали да приметите моји родитељи?

Ни сама не знам зашто сам Марту звала само када ми нешто треба, ишла код ње једино када сама не умем да урадим домаће задатке, а никада се са њом нисам играла. О томе сам почела да размишљам тек после екскурзије.

Све је било лепо до тренутка када смо стигли у хотел. Наставник нам је делио кључеве од соба и предлагао с ким ћемо да будемо распоређени. У соби са мном биле су Милена и Данка, које су увек биле заједно, а мене посебно нису волеле. Све време су разговарале као да ме не примећују. Села сам на кревет и одједном ми је пред очима изашао Мартин лик.

Моја једина, права, дивна другарица, била је сада у свом граду са братом и сестром који су је неизмерно волели, а ја сам била окружена лажним другарицама којима сам безусловно веровала. Дубоко сам се постидела и мислим да сам тог тренутка постала другачија.

Марта и ја смо још увек у истом разреду, али сада су односи међу нама потпуно другачији. Ја више нисам иста, научила сам шта је право другарство.

Мила Мутавцић

ДРУГАРСТВО ЈЕ КАО ЗЛАТО

Лако је онда кад ти се диве,
када те бодре и кад те воле,
док тебе славе а друге криве;
кад си на врху не гледаш доле.

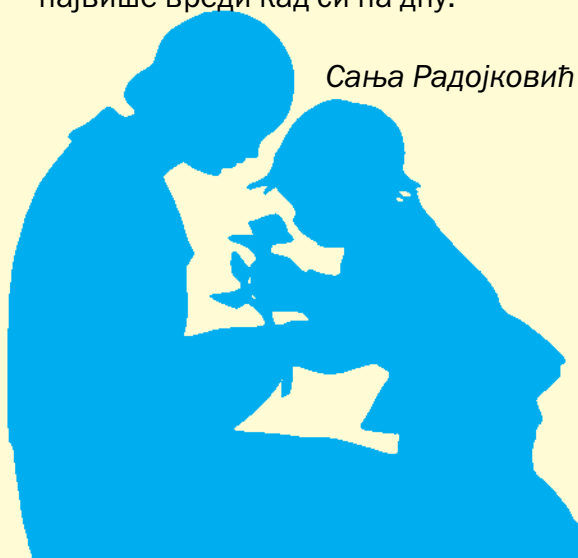
Лепо је онда кад ти се смеше,
с тобом се друже и тајне деле,
не видиш тада колико греше
што неке друге људе не желе.

А кад се једном не сложиш с њима
и кад им не будеш више по вољи
видећеш колико неправде има;
тад неко дуги биће им бољи.

Када им више не будеш важан
тада ћеш схватити ко су у ствари
и како изгледа пријатељ лажан,
а како онај ко за те мари.

Када те једном баце у блато
запамти добро како је ту,
право другарство сија к`о злато,
највише вреди кад си на дну.

Сања Радојковић

Аранђеловац

У Шумадији, подно планина Букуље и Венчаца, налази се град Аранђеловац. Познат је по парковима, Буковичкој бањи и минералној води. У њему живи око 25 000 становника.

МЛАДИЋ МЕЂУ ГРАДОВИМА

Аранђеловац постоји свега 150 година. Основао га је Милош Обреновић. Претходно се ту налазило село Врбица. Путујући често у Буковичку бању због тамошњих извора лековите воде, кнезу Милошу се то место свидело. Наложиио је да се у Врбици подигне црква посвећена Архангелу Гаврилу, а на том месту изградио и варош. По тој цркви град је добио име Аранђеловац.

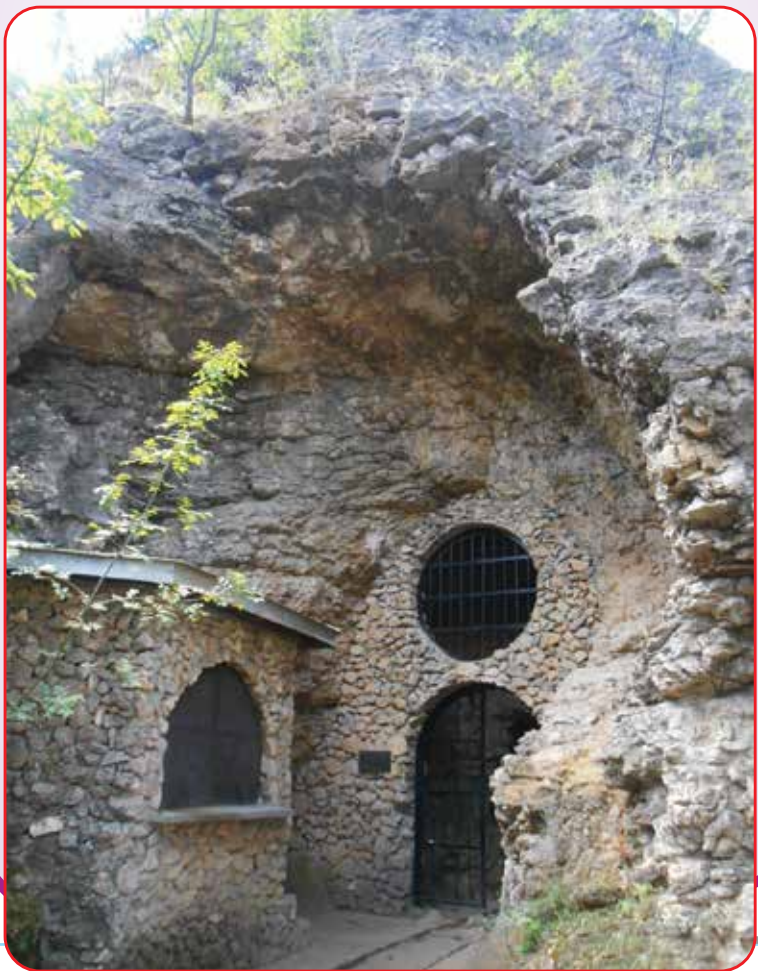
БУКОВИЧКА БАЊА

Буковичка бања је одавно позната по лековитој глини и изворима минералне воде. Извор је први почео да уређује кнез Милош, а затим и његов син, кнез Михаило. Аранђеловац се стално ширио, тако да је временом окружио и Буковичку бању која се данас налази у центру града. У Буковичкој бањи се налази прелепи парк с мермерним скулптурама, које су исклесали најпознатији домаћи и светски вајари.

ПЕЋИНА РИСОВАЧА

На улазу у Аранђеловац из правца Тополе, налази се пећина Рисовача. У њој су откривена станишта пећинских људи из леденог и каменог доба. Поред тога, пронађени су и остаци животиња које одавно више не живе у нашим крајевима, као што су: мамут, носорог, бизон, хијена, леопард и лав. Пећина Рисовача права је туристичка атракција, коју годишње посети 30 000 посетилаца.

ЧУВЕНИ МЕРМЕР

У близини Аранђеловца налазе се две планине: Букуља и Венчац. Обе планине су некада давно биле вулкани. Букуља је једна од најлепших шумадијских планина, а на Венчацу се налази чувени каменолом, из кога се вади веома квалитетан бели мермер. Од венчачког мермера изграђене су бројне скулптуре које се налазе у аранђеловачком парку, чесма у Кнез Михаиловој улици, у Београду, и део Беле куће у Вашингтону.

ПОУЧНА ПРИЧА

КОШУЉА

Разболе се један цар и рече:

„Даћу половину царства ономе ко ме излечи!”

Тада се окупише сви мудраци и стадоше већати, како да излече цара. Нико то није знао. Само један мудрац рече како се цар може излечити:

„Треба наћи срећног човека, скинути са њега кошуљу и обући је цару – цар ће оздравити.”

Цар посла људе да траже срећног човека по његовом царству. Цареви изасланици су дуго путовали по читавом царству, али нису могли да нађу срећног човека. У целом царству није било никог ко је сасвим задовољан. Ко је богат, побољева; ко је здрав, сиромах је; ко је здрав и богат, њему је жена опака, а неком, опет, деца нису добра; сви се, на понешто жале.

Једанпут, царев син пролазио, касно увече, покрај једне колибе и чује неко говори:

„Хвала Богу, нарадио сам се, најео, и лећи ћу да спавам; шта ми још треба? Е, баш сам срећан!”

Обрадова се царев син, нареди да уђу у колибу и скину кошуљу том срећнику, да му за њу дају онолико новаца колико затражи, а кошуљу да однесу цару. Људи, које је послао, улетеше ка срећном човеку и хтедоше да му скину кошуљу, али срећни човек је био пуки сиромах и није на себи имао кошуљу.

Лав Н. Толстој

Издвојене предмете који се налазе
на дну странице пронаћи на слици.

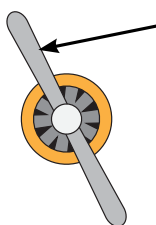
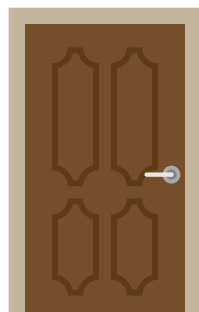
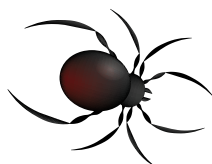
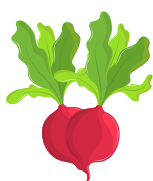
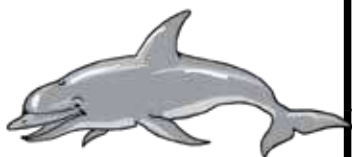
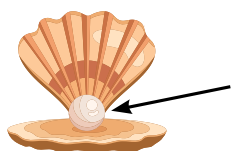
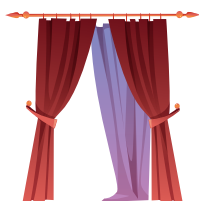
Пронађи задату комбинацију.

Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures
Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures
Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures
Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures
Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures
Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures
Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures
Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures
Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures
Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures
Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures	Running figures

ОСМОСМЕРКА

Нацртане предмете и појмове написане речима пронађи и прецртај на великом пољу са словима. Имена предмета и појмова могу да се читају у осам смерова: слева надесно, здесна налево, одозго надолу, одоздо нагоре као и у оба смера на обе дијагонале. Када прецрташ све задате речи остаће четири непрецртана слова која читана редом дају назив једног предмета.

ВАЗА
ЈАБУКЕ
ЈАРБОЛ
НАСИП
ОКАПИ
ЧЕЛО

Д	Е	Л	Ф	И	Н	Д	Р	Л
Ч	Е	Л	О	О	К	А	П	И
Р	Е	С	И	Б	О	А	В	Б
Н	К	В	Н	С	Р	Р	Ш	О
А	У	А	К	А	А	А	А	М
С	Б	У	Д	Т	Р	Н	Ј	О
И	А	А	А	А	О	У	И	Т
П	Ј	Е	А	В	А	Р	К	У
З	С	А	З	А	В	Е	С	А

АУТОБУС

Иду деца на екскурзију и поквари се аутобус.

Један ученик каже:

- Ја знам шта се покварило! Ја знам шта се покварило! Сви му рекоше да ћути, али он опет:

- Ја знам шта се покварило! Ја знам шта се покварило! Деца рекоше: - Па хајде кажи шта се покварило?

А дечак ће: - Па, аутобус.

РАДНИК

Пита мама децу за време новогодишњих празника:

- Ко ће да поједе колач са шлагом?

Јави се Перица:

- Ја ћу!

- Ко ће да попије сок од поморанџе?

Опет ће Перица:

- Ја ћу!

- А ко ће да поспреми сто после тога?

На то ће Перица:

- Па не могу ја баш све у овој кући да урадим!

МАТЕМАТИКА

Учитељица каже Перици:

- Ако ја имам четири лопте и теби дам пола, колико ћеш ти имати лопти?

- Три.

- Како три. Зар није две?

- Није, јер ја већ имам једну.

ЗНАКОВИ ПОРЕД ПУТА

Ивица је закаснио у школу и учитељица га упита који је разлог његовог кашњења. Ивица ће:

- Учитељице, ви сте нас учили да морамо поштовати знакове.

- Па?

- На једном је писало „Успори, школа”.

ДЕБЉИНА

Упитали су једног дебелјка:

-Је ли, како то да ви дебели имате увек добру ћуд?

-То је просто: нити можемо да се тучемо, нити да бежимо!

ДИЈЕТА

- Како Кинези држе дијету?

- Једу једним штапићем!

ПОПРАВЉАЊЕ

Пита отац сина:

- Јеси ли исправио ону јединицу из математике?

- Нисам, изгледа да је написана хемијском оловком.

ТЕСТ

Пита мама сина:

- Како је било на тесту?

- Добро.

- Шта ћеш добити?

- Неоправдани.

СРЕЂА

- Ко је најсрећнији на свету? – пита отац сина.

- Милан из трећег разреда. – одговори син.

- Зашто?

-Зато што уме да мрда ушима!

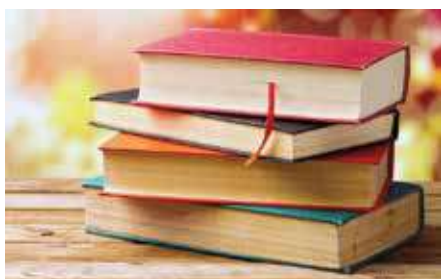

1 Постоје читави тимови истраживача који се баве проучавањем смеха. Наука о смеху се зове гелотологија (настала од грчке речи гелос што значи смех). Према гелотолозија одрасли се дневно насмеју просечно седамнаест пута, док се деца насмеју и до триста пута. Такође, смех представља и један вид тренинга јер сагорева калорије. Десет минута смеха дневно сагори око 50 калорија. Велики глумац и краљ смеха Чарли Чаплин рекао је: „Схватићеш да је живот вредан живљења ако се насмешиш.”

2 Књига је једна од најважнијих културних тековина цивилизације. Неке књиге, међутим, нису прављене од папира. У источним културама могу се пронаћи књиге направљене од пиринча, које за случај глади могу да се поједу, а у Шри Ланки можете наћи књигу од слоновог измета!

3 Искуства астронута говоре да је у свемиру немогуће плакати! То се дугоје бестежинском стању које онемогућава да сузе истеку из очију. Уколико би и покушали да плачу то би за астронауте било веома болно!

4 На Тајланду и роботи раде као медицинске сестре. У главном граду Бангкоку, у једној болници, роботи обављају неке од послова медицинских

сестара попут доношења папирологије и лекова докторима!

5 Градоначелник италијанског града Барија, најавио је пројекат чији ће циљ бити да се повећа број бициклиста на улицама. Првих хиљаду пријављених ће добити уређај којим ће се пратити пређена километража, и за одлазак у школу или на посао бициклом добијаће 20 центи по пређеном километру.

6 У појединим земљама Европе постојало је веровање да се онај који закорачи испод дуге претвара у особу супротног пола. Наравно, до ње је немогуће доћи, јер како се померамо оно што видимо очима се такође помера зато што су кишне капи распршене у атмосфери.

ВИТЕЗОВО ЦРТАЛИШТЕ

www.casopis-vitez.rs

Наша адреса је
ВЕЛИКИ ВИТЕЗ
Поштански фах 132
11070 Нови Београд

Анђела Станисављевић,
СУРДУЛИЦА

Андрија Тасић,
КОВИН

Драган Дикић,
БОЂАНИ

Марија Јеличић,
БЕОГРАД

Вук Исаковић,
ЖАБАР

Јована Сивић,
СУБОТИЦА

Андреа Марковић,
БЕОГРАД

Дуња Ристић,
НИШ

Неца Станисављевић,
БЕОГРАД

Горан Стојанчев,
БАНАТСКА ДУБИЦА

Мина Алексић,
БЕОГРАД

Кристина Тадић,
НОВО СЕЛО

ЦЕО СВЕТ СТАНЕ У СРЦЕ МОЈЕ МАМЕ

Свако има своју маму.
Моја мама нема ману.

Маме зато служе,
да се с децом друже.

Да нас штите, пазе,
да нас воле, мазе.

Цео свет стане
у срце моје маме.

Маме су најбоље,
зато их волите највише.

Грутни рад ОШ „Јанко Веселиновић”,
БЕОГРАД

Гордана Милосављевић,
ЈАКОВО

Василије Вуковић,
БЕОГРАД

Јован Стојковић,
ЗУЦЕ

Анђела Ковач,
БОЂАНИ

Уна Вељковић
Сурдулица

Адријан Гуцијан,
БАНАТСКА ДУБИЦА

Александра Милутиновић,
КОВИН

Новак Глишић,
ПАРАЋИН

Аница Перовић,
БЕОГРАД

Сергеј Бачлија,
СУБОТИЦА

Хана Чоловић,
БЕОГРАД

Уна Буквић,
НОВИ САД

Милица Богојевић,
ЖАБАР

Јована Костић,
ОРАОВИЦА

Јања Ивковић,
НИШ

Лела Молић,
БРАЊЕ

Вељко Шестић,
ЈАКОВО

Марта Николић,
ОРАОВИЦА

Дуња Нисић,
БЕОГРАД

Никола Бајуновић,
БАДОВИНЦИ

Тадија Мрђеновић,
НОВИ САД

Филип Филиповић,
ПОПУЧКЕ

Коста Фимић,
НОВИ САД

Николина Митић,
НОВИ САД

Павле Миловић,
НОВИ САД

Саша Догањић,
БЕОГРАД

Анастасија Квргић,
НОВИ САД

Јелена Иванов,
БОСИЛЕГРАД

Јована Солар,
ЈАЛОВИК

Лара Живанов,
РУМЕНКА

Богдан Арсић,
БАЧИНА

Доротеа Јовановић,
БЕОГРАД

ВИТЕЗОВ КОНКУРС 2023/2024.
купон број: **4**

- Име, презиме, разред и одељење

- Назив школе

- Адреса школе

- Место школе

- Име учитеља/ице

- Меил учитеља/ице

ТРИ, ЧЕТИРИ, САД!!!

Драги другари, дошло је време да и ове године позовемо све вас који сте написали лепе песме и саставе, нацртали лепе цртеже (тема није одређена) или научили лепо да рецитуете и глумите (клип), да их пошаљете на:

ВЕЛИКИ НАГРАДНИ ВИТЕЗОВ КОНКУРС

ИЗ ОБЛАСТИ ДЕЧИЈЕГ СТВАРАЛАШТВА

Најбољи учесници ВЕЛИКОГ, НАГРАДНОГ ВИТЕЗОВОГ КОНКУРСА из свих крајева наше земље, добиће ВИТЕЗОВУ диплому, а најуспешнији клипови наћи ће се на Витезовом сајту. Фестивалско дружење са нашим најбољим писцима за децу заживеће у онлаин издању.

Да би и ти учествовао/ла на нашем конкурс, потребно је да уредно попуниш три купона из ове школске године и са њима пошаљеш своје радове (три цртежа или три литерарна рада или један клип). Пожељно је да литерарни радови буду откуцани. **Услови за слање клипова:** макс. 30 секунди лично представљање, макс. 1 мин. трајање снимљеног материјала. Теме: Певам; Свирам; Правим; Играм; Глумим; Рецитуетем (обавезно име аутора); Мој кућни љубимац; Виц и шала. **Напомена:** Добро осмислите позадину, извор светлости – увек испред вас, поштујте време!

Своје радове пошаљи најкасније до 15. марта 2024. године на адресу:

Мали Витез д.о.о., П.фах 132, 11070 Нови Београд
или на: ndpp.vitez@gmail.com

Жири у саставу: Раде Ђерговић (председник жирија), Љубомир Ђорилић, Радомир Андрић, Недељко Попадић и Слободан Станишић – прегледаће ваше радове.

СРЕЋНО!

www.casopis-vitez.rs

